

הסנגוריה הצבאית

דוח פעילות לשנת העבודה 2013

תוכן עניינים

3.....	תקציר מנהלים
6.....	ברכת הפצ"ר
8.....	דבר הסצ"ר
10.....	פרק ראשון - הוועדה לבחינת היקף הייצוג הניתן מטעם הסנגוריה הצבאית ("ועדת דורנר")
12.....	פרק שני - היקפי הייצוג מטעם הסנגוריה הצבאית בתיקים - נתונים
16.....	פרק שלישי - יוזמות מרכזיות בהן טיפלה הסנגוריה הצבאית
16.....	כבילה באזיקים במתחמי בתי הדין הצבאיים
17.....	שינוי המבנה הארגוני של היחק"פ
17.....	זכויות בחקירה
19.....	תסקירי מבחן במערכת הצבאית
19.....	עתירות אסירים בצה"ל
20.....	קיצור תקופות המעצר
21.....	"הקפאת תיקים" בנסיבות מיוחדות
23.....	פרק רביעי - מגמות עיקריות בפסיקה בשנת 2013
23.....	חלופות מעצר
23.....	תיקי היעדרות משירות ועריקה
24.....	איסורי פרסום
25.....	רישום פלילי מופחת
28.....	פרק חמישי - אתר האינטרנט של הסנגוריה הצבאית
29.....	פרק שישי - ביקורים בכלא
30.....	סיכום ומבט לעתיד

תקציר מנהלים

1. הסנגוריה הצבאית, אשר הוקמה בשנת 1948, היא **גוף ייחודי, בעל שני תפקידים מרכזיים**. תפקידה הראשון של הסנגוריה הצבאית הוא **ייצוג משפטי**, איכותי ומקצועי, לחשודים ולנאשמים נגדם מתנהלים הליכים פליליים במסגרת המערכת הצבאית. התפקיד השני הוא **תפקיד ציבורי**, בקידום ההגנה על זכויותיהם של חיילים במשפט הפלילי-צבאי.
2. דו"ח זה, אשר הינו ראשון מסוגו, **בא לשקף את עשיית הסנגוריה הצבאית בשנת 2013, בשני מישורי עשייה אלו**.
3. **בפרק הראשון** של הדו"ח נציג את עיקרי מסקנותיה והמלצותיה של הוועדה לבחינת היקף הייצוג הניתן מטעם הסנגוריה הצבאית, בראשות כב' השופטת דליה דורנר ("**ועדת דורנר**"), אשר נמסרו לפרקליט הצבאי הראשי בתחילת שנת 2013. ההמלצות מהוות אבן דרך חשובה במיסוד עצמאותה של הסנגוריה הצבאית ובהכרה בתפקידה הציבורי של הסנגוריה הצבאית.
4. **בפרק השני**, נציג נתונים בדבר **היקף הייצוג מטעם הסנגוריה הצבאית בשנת 2013**. בין היתר, נבקש להציג את הנתונים הבאים:
  - א. מניתוח הנתונים שנאספו עולה, כי הסנגוריה הצבאית מייצגת למעלה מ-90% מהחיילים העומדים לדין בפני בתי דין צבאיים בתיקי היעדרות מהשירות, וקרוב ל-80% מהחיילים המובאים לדין בתיקי מצ"ח.
  - ב. קיימת עלייה של ממש במספר כתבי האישום בתיקי נעדרים מן השירות, וזאת לצד ירידה מתונה במספר כתבי האישום בתיקי מצ"ח.
  - ג. מתוך תיקי המצ"ח, כ-50% מכתבי האישום המוגשים הם בעבירות סמים (מרביתם בגין עבירות של שימוש והחזקה לצריכה עצמית, וכן עבירות של סחר ותיווך בסמים, סירוב להיבדק ועוד).
  - ד. בנוסף, נסקור ביתר פירוט את תיקי הוצאת הנשק ואמצעי הלחימה מרשות הצבא, בהם טיפלה הסנגוריה הצבאית בשנת 2013.
5. **בפרק השלישי**, נסקור את **היוזמות המרכזיות בהן טיפלה הסנגוריה הצבאית בשנת 2013**:
  - א. **כבילה באזיקים במתחמי בתי הדין הצבאיים** – בעקבות פניית הסנגוריה הצבאית, אשר הלינה על כך שכלל העצורים נכבלים באזיקים במתחם בתי הדין הצבאיים, בשנת 2013 תוקנו ההוראות המקצועיות של חיל המשטרה הצבאית, כך שעצורים לא ייכבלו באזיקים באופן גורף, אלא רק במקרים המתאימים ולאחר הפעלת שיקול דעת פרטני. כבר כעת, ניתן להבחין בניצני השינוי בשטח.
  - ב. **שינוי המבנה הארגוני של היחק"פ** – בעקבות פניית הסנגוריה הצבאית, הורה סגן הרמטכ"ל על כך שהיחידה לחקירות פנים (היחידה האמונה על חקירתם של גורמי

המשטרה הצבאית) לא תהא כפופה עוד לקמצי"ר, אלא לרמ"ט אכ"א, והכפיפות אכן השתנתה בסוף שנת 2013.

ג. **זכויות חיילים בחקירה** – בדו"ח מפורטות מספר יוזמות חשובות של הסנגוריה הצבאית הנוגעות לזכויות נחקרים בצה"ל. בתקציר נפרט אודות יוזמה אחת, הנוגעת לתיעוד חזותי של חקירות מצ"ח בעבירות מסוג פשע חמור. בעוד שחקירות חשודים באזרחות בפשעים שעונשם מעל 10 שנות מאסר מצולמות ומתועדות, לצערנו החקירות במצ"ח בעבירות כאלה אינן מצולמות לרוב. לטעמנו, הדבר פוגע ממשית בזכויות נחקרים בצה"ל, ואף בהליך הפלילי עצמו. בעקבות כך, ביקשה הסנגוריה הצבאית להחיל את חובת התיעוד החזותי גם על חקירות מצ"ח, ובעקבות פנייתנו, המליץ היועץ המשפטי למשרד הביטחון בפני שר הביטחון הנוכחי לחתום על צו המחיל את חובת התיעוד החזותי על חקירות מצ"ח, וכעת השאלה העיקרית העומדת על הפרק היא משך ההיערכות הדרוש. במקביל, פנתה הסנגוריה הצבאית לפרקליטות הצבאית ולמשטרה הצבאית, בבקשה לתעד באופן מיידי, עוד טרם הוצאת הצו, את כלל חקירות הפשעים החמורים.

ד. **תסקירי מבחן במערכת הצבאית** – הסנגוריה הצבאית פנתה בשנת 2013 אל הפרקליטות הצבאית בבקשה לנקיטת הצעדים הנדרשים לצורך מענה להיעדרו של גוף המקביל לשירות המבחן במערכת הצבאית, כיוון שלעמדתנו, אין כל הצדקה להבחנה מי שעומד לדין פלילי בפני ערכאה אזרחית (וזכאי, במקרים המתאימים, לקבל תסקיר על ידי שירות המבחן), לבין מי שעומד לדין בפני ערכאה צבאית. בעקבות הפניה, החלה עבודת מטה בפרקליטות הצבאית לבחינת הסוגיה, אשר תוצריה עתידים להתפרסם בקרוב.

ה. **עתירות אסירים** – הסנגוריה הצבאית פנתה אל הפרקליטות הצבאית בבקשה לאפשר לאסירים צבאיים להגיש עתירות אסירים לערכאה שיפוטית, בדומה למצב הקיים באזרחות. בעקבות הפניה, החלה עבודת מטה בפרקליטות הצבאית לבחינת הסוגיה, אשר תוצריה עתידים להתפרסם אף הם בהקדם.

ו. **קיצור תקופות המעצר** - מזה תקופה ארוכה, פועלת הסנגוריה הצבאית בנושא קיצור תקופות המעצר, כך שתקופת המעצר הראשוני של חיילים הנעצרים תקוצר מ-48 שעות ל-24 שעות עד הבאתם בפני שופט (תוך השוואת המצב לזה הקיים באזרחות). בשנת 2013, הסכימה הפרקליטות הצבאית, בשלב הראשון, לקדם את קיצור תקופות המעצר של עצורי מצ"ח. בסופו של יום, בצה"ל הוחלט כי לא ניתן לקדם את המהלך, מפאת המצוקה המשאבית הקשה והקיצוץ הנרחב בכוח האדם בכלל צה"ל. בעקבות כך, פנתה הסנגוריה הצבאית בקדם בג"ץ אל היועץ המשפטי לממשלה, בניסיון אחרון לייצר הגשת עתירה לבג"ץ על ידי הסנגוריה הצבאית.

ז. **"הקפאת תיקים" בנסיבות מיוחדות** – הסנגוריה הצבאית פנתה אל הפרקליטות הצבאית בבקשה לשינוי המדיניות לפיה הפרקליטות אינה מוכנה להתקשר ב"הסדרי הקפאה" (הסדר לפיו יוקפא ההליך הפלילי בגין עבירת היעדרות משירות נגד חייל

ויתאפשר לו להתחיל בשירות צבאי). יוזמה זו נועדה לעודד חיילים ששגו והשתמטו מחובת גיוסם לבצע שירות משמעותי. חשיבות היוזמה מתחדדת דווקא על רקע העלייה במספר תיקי ההיעדרות משירות.

6. **בפרק הרביעי, נעסוק במגמות עיקריות בפסיקה בשנת 2013, ונציג, בין היתר:**

א. **מגמות הנוגעות לחלופות מעצר** – בדו"ח נציג מגמה של שחרור לחלופת מעצר של משתמטים ועריקים מן הבקו"ם, בהתקיים נסיבות מסוימות ובהן מוטיבציה לשירות צבאי. מגמה נוספת היא הסתפקות בחלופת מעצר בתיקי השתמטות משירות, המבוססים על "צו פוקד כללי" בלבד (בעיקר במעצר ימים).

ב. **תיקי היעדרות משירות ועריקה** – מגמה עליה נבקש להצביע בהקשר זה נוגעת לביקורת אותה מביעים בתי הדין בנוגע להיעדרו של גוף חוקר, בעיקר בתיקי משתמטים ועריקים מן הבקו"ם. מגמה נוספת עליה נבקש להצביע היא הרחבת מדיניות החקירה וההעמדה לדין של נעדרים משירות בעבירת "עריקה".

ג. **איסורי פרסום** – כפי שנציג, פסיקת בתי המשפט במערכת האזרחית, העוסקת בבגירים צעירים, משפיעה גם על פסיקת בתי הדין הצבאיים, והביאה בשנה האחרונה להרחבה מסוימת ביישום המבחנים הנוגעים לסוגיית איסור הפרסום.

ד. **רישום פלילי מופחת** – במקרים רבים קיבלו בתי הדין את עתירת הסנגוריה הצבאית להימנע מענישה הגוררת עימה רישום פלילי מלא. בפרק זה, נבקש להציג גם את סוגיית סמכותו של בית הדין שלא לנכות ימי מעצר, על מנת להימנע מהכתמת חיילים ברישום פלילי מלא.

7. **בנוסף, בדו"ח מצויה אף הצגה של עיקרי התכנים המצויים באתר האינטרנט של הסנגוריה הצבאית, אשר עלה לאוויר בשנת 2013.** הדף מהווה פלטפורמה שנועדה להגביר את חשיפת הסנגוריה הצבאית בפני קהל לקוחותיה, וניתן למצוא בו מידע כללי הנוגע לסנגוריה הצבאית, עדכונים בדבר יוזמות עקרוניות בהן מטפלת הסנגוריה, עדכונים שוטפים של פסיקה, הפניות לתקשורת ודרכי יצירת קשר.

8. **בסוף הדו"ח, נציג גם מבט לעתיד, ונפרט את היעדים העיקריים אותם הציבה לעצמה הסנגוריה הצבאית לשנת 2014, הן במישור של ייצוג חשודים ונאשמים, והן במישור הציבורי, בקידום ההגנה על זכויותיהם של חיילים במשפט הפלילי-צבאי.**

הנדון : דברי ברכה לדו"ח סיכום שנת 2013 הסנגוריה הצבאית

הסנגוריה הצבאית היא חלק חשוב במערכת המשפט הצבאית, עוד מתחילת דרכה. פועלה של הסנגוריה הצבאית לאורך השנים והישגיה - רבים ומשמעותיים, ובמידה רבה היא שימשה מודל להקמת הסנגוריה הציבורית.

הסנגוריה הצבאית היא יחידה של הפרקליטות הצבאית, אולם לה עצמאות מקצועית מלאה. בזכות כך, הסגורים הצבאיים פועלים לפי מיטב שיקול דעתם, כאשר טובת הלכות בלבד עומדת לנגד עיניהם.

דו"ח הפעילות של הסנגוריה הצבאית לשנת 2013 פותח צוהר לעשייה החשובה ומעיד על רמתם המקצועית של הסגורים הצבאיים. הדו"ח מבטא היטב את האופן בו מיושנות ומוגשמת, הלכה למעשה, עצמאותה המקצועית של הסנגוריה הצבאית. לצד הייצוג המקצועי והמסור של מרבית החיילים הבאים בשעריו של בית הדין הצבאי, הסנגוריה הצבאית אינה חוששת לאתגר את המערכת הצבאית, והפרקליטות הצבאית בכללה, ולהציע פתרונות יצירתיים לסוגיות עקרוניות, הנוגעות לזכויותיהם של החיילים בהליך הפלילי. במלאכה חשובה זו, הסגורים הצבאיים אינם נתונים למרות מפקדיהם, ואינם חוששים להשמיע את עמדתם המשפטית גם כאשר זו אינה מקובלת, ולעיתים תוך השמעת ביקורת כלפי מפקדיהם, ובראשם – הפצ"ר. פניות הסנגוריה הצבאית לקיצור תקופות המעצר, לכינון מערך שיקום, וליישום הכללים האוסרים כבילה באזיקים של עצורים במתחם בית הדין, הינן דוגמאות מייצגות אך לא ממצות, לכוחה של הסנגוריה הצבאית לחולל שינוי ולתרום לקידום זכויות החיילים.

חרף ייחודה של הסנגוריה הצבאית, כיחידה צבאית שאינה נתונה למרות פיקודית בתחום המקצועי, מעמדה ותפקידיה אינם מוסדרים באופן ממצה בחוק או בפקודות הצבא. לפיכך ובעקבות ביקורת שעולה מעת לעת בהקשרים אלה ראיתי לפעול להסדרת תחום זה. סברתי, ועודני סבור, כי הדבר חיוני לשם הבטחה חוזקה ועצמאותה המקצועית המוחלטת של הסנגוריה הצבאית. אי לכך, פעלתי למינויה של וועדה אשר תגבש המלצות בנושא. בהתחשב בתפקיד הציבורי החשוב שממלאת הסנגוריה הצבאית, ובהשלכות אשר עשויות להיות להסדרת מעמדה, מצאתי לנכון להטיל את המשימה על ועדה חיצונית לפרקליטות הצבאית, אשר בראשה עמדה שופטת בית המשפט העליון בדימוס (והסצ"רית לשעבר), דליה דורנר. לצידה ישבו בוועדה אל"ם (במיל') משה ינון, וסגן הרמטכ"ל לשעבר, אלוף (במיל') דן הראל.

בחודש פברואר 2013 הונח בפני דו"ח הוועדה. הוועדה מצאה אמנם כי האיזונים הקיימים בעבודת הסנגוריה הצבאית, הינם איזונים ראויים, אך היסודות של איזון עדין זה, אינם מעוגנים כדבעי, ומן הראוי לפעול לעיגונם. לאחר שבחנתי את הדו"ח, סברתי שנכון לפעול לישום מלא של המלצותיה, והוריתי על קיומה של עבודת מטה אשר תוצריה הונחו בפני לאחרונה. אני סמוך ובטוח כי עבודה זו, לה שותפה הסנגוריה הצבאית באופן מלא, תתרום רבות לביסוס מעמדה של הסנגוריה הצבאית, הן כגורם המוביל במתן ייצוג משפטי לחיילים בהליכים פליליים בצבא, והן כמי שאמונה על קידום ההגנה על זכויותיהם של חיילים במשפט הפלילי הצבאי.

שנת 2013 הייתה שנה רווית עשייה מצד הסנגוריה הצבאית, ועל כך ברכתני ותודתי לכל העוסקים במלאכה. בטוחני כי שנת 2014, כמו קודמתה, תביא עימה בשורה של חשיבה יצירתית ועשייה רבה, אשר תאתגר את המערכת הצבאית בכלל ואת הפרקליטות הצבאית בפרט, ותביא, בסופו של יום, לטיוב העשייה במערכת המשפט הצבאית ולשיפור של ממש בהגנה על זכויות חיילים, חשודים ונאשמים.

יישר כוח!

בברכה,

דן
הפרקליט

עפרוני
הצבאי

אלוף
הדאשני

דבר הסצ"ר

1. הסנגוריה הצבאית הינה גוף ייחודי. לצד ייצוגם של מרבית החיילים הנשפטים בערכאות הצבאיות, "מוטל עליה גם תפקיד ציבורי חשוב – קידום ההגנה על זכויותיהם של חיילים בכל הקשור להליכים הפליליים. גם לצורך ביצוע תפקידה זה, חשובה עצמאותה של הסנגוריה, ועמדותיה בנושאים אלו ראוי שיישמעו הן בתוך המערכת הצבאית (למשל, בתוך הפרקליטות הצבאית) והן מחוצה לה (למשל, בכנסת)."
2. דברים אלה, אשר נכתבו בדו"ח הוועדה לבחינת היקף הייצוג הניתן מטעם הסנגוריה הצבאית¹, מאירים ומבליטים את תפקידה הציבורי החשוב של הסנגוריה הצבאית בהגנה על זכויות החיילים במשפט הפלילי-צבאי.
3. סברתי, כי יש מקום להצגת פעילותה של הסנגוריה הצבאית, בדגש על הפעולות המתבצעות במסגרת תפקידה הציבורי, בדו"ח פעילות שנתי. אנו נפעל לכך שדו"ח הפעילות לשנת 2013 יהיה סימן לבאות, כך שמדי שנה יפורסם דו"ח אשר יסכם את פעילות הסנגוריה הצבאית.
4. בדו"ח תוכלו למצוא סקירות אודות יוזמות מרכזיות בהן טיפלה הסנגוריה הצבאית בשנת 2013, כגון קיצור תקופות המעצר לחיילים, שינוי המבנה הארגוני של היחידה לחקירות פנים של אנשי המשטרה הצבאית, כבילה באזיקים במתחמי בתי-הדין הצבאיים ועוד.
5. עוד ביקשנו להצביע בדו"ח על מספר מגמות עיקריות אותן זיהינו בפסיקת בתי-הדין הצבאיים בשנת 2013, ולהציג את היקפי הייצוג בתיקים של הסנגוריה הצבאית בשנת פעילות זו.
6. אחד הנושאים הנוספים הנזכרים בדו"ח הינו אתר האינטרנט של הסנגוריה הצבאית. מתוך הכרה בחשיבות המדיה הדיגיטלית, כמו גם בשל הרצון להגברת החשיפה בפני קהל הלקוחות ובני משפחותיהם, פעלנו השנה להעלות לרשת האינטרנט את דף הבית של הסנגוריה הצבאית (המצוי בתוך אתר האינטרנט האזרחי של הפרקליטות הצבאית). באתר ניתן למצוא מידע רב על נושאי עיסוקנו, והוא כולל אף עדכוני פסיקה, אשר עולים לאתר מידי שבוע.

---

¹ מתוך: דו"ח הוועדה לבחינת היקף הייצוג הניתן מטעם הסנגוריה הצבאית, בראשות כב' השופטת (בדימוס) דליה דורנר, האלוף (במיל') דן הראל ואל"ם (במיל') משה ינון, אשר הגישה את המלצותיה לפצ"ר ביום 19.03.2013. ציטוט מעמ' 13 לדוח.

7. אבקש לנצל הזדמנות זו כדי להודות לפצ"ר, על עמידתו האיתנה לשמירת עצמאותה של הסנגוריה הצבאית, אשר באה לידי ביטוי במיוחד בשנת 2013, באימוצו המלא של דו"ח ועדת דורנר. הפצ"ר, אשר שימש בעברו בתפקיד הסגור הצבאי הראשי, מכיר היטב את העשייה של הסנגוריה הצבאית ואת הרגישויות הנלוות לה. הפתיחות המלאה בה נבחנות על ידו יוזמות מערכתיות המובלות על ידי הסנגוריה הצבאית רחוקה מלהיות מובנת מאליה.

8. **ועוד אוסיף – הישגי הסנגוריה הצבאית הם תולדה של עבודה קשה ומאומצת הנעשית על ידי חיילי וקציני הסנגוריה הצבאית, בסדיר ובמילואים. לכולכם התודה, הברכה וההערכה הרבה.**

בברכה,

אשר הלפרין, אל"ם

הסגור הצבאי הראשי

פרק ראשון - הוועדה לבחינת היקף הייצוג הניתן מטעם הסנגוריה הצבאית
("ועדת דורנר")

9. בחודש אוגוסט 2012, הוקמה הוועדה לבחינת היקף הייצוג הניתן מטעם הסנגוריה הצבאית, וזאת על מנת לבחון את "תחומי העיסוק של הסנגוריה הצבאית וגבולותיהם, כללי האתיקה המחייבים בעבודתה והצורך בהסדרה בדין של תפקידיה ומעמדה" (כך על פי כתב המינוי של הוועדה). השופטת (בדימוס) דליה דורנר מונתה לעמוד בראשות הוועדה, ולצידה – האלוף (במיל') דן הראל ואל"ם (במיל') משה ינון.

10. במהלך עבודתה, עיינה הוועדה בשורה של הוראות ומסמכים, ובהם התייחסותה המפורטת של הסנגוריה הצבאית לנושאים שהובאו בפני הוועדה. הוועדה גם שמעה שורה ארוכה של בעלי תפקידים הרלוונטיים לעניין.

11. ביום 19.03.2013, הגישה הוועדה את מסקנותיה לפרקליט הצבאי הראשי, האלוף דן עפרוני.

12. מסקנות הוועדה מהוות **אבן דרך חשובה (ואולי אף היסטורית) במיסוד עצמאותה של הסנגוריה הצבאית ובהכרה בתפקידה הציבורי של הסנגוריה הצבאית**, בקידום ההגנה על זכויותיהם של חיילים במשפט הפלילי-צבאי.

13. הוועדה המליצה שורה של המלצות הנוגעות לתחומים אשר נבחנו על ידה, כאשר נקבע כי עקרון הבטחת העצמאות של הסנגוריה הצבאית במילוי תפקידיה היה העיקרון המנחה לאורך כתיבת הדו"ח כולו. וכך נכתב בסיום הדו"ח:

"נשוב ונדגיש, כי עצמאותה של הסנגוריה הצבאית, ועצמאותם של הסנגורים הצבאיים – הינם מיסודות שיטתנו המשפטית, ומקור לגאווה במערכת המשפט הצבאית. הפקדת ייצוגם של חיילים המשרתים בצה"ל בידי מיטב הסנגורים, להם ניתן מרחב הפעולה לו הם דרושים לביצוע תפקידם על הצד הטוב ביותר – לא רק שמהווה ערובה לקיומו של הליך הוגן ולעשיית צדק, אלא אף קשורה בטבורה לייחודו של צה"ל כצבא העם, ולמקומו המרכזי של שירות החובה במדינת ישראל".

14. ביחס להיקף הייצוג הניתן על ידי הסנגוריה, המליצה הוועדה לקבוע כי תפקידה של הסנגוריה הצבאית כולל ייצוגם של חיילים, הן בהליכים הקודמים להליך הפלילי, הן בהליך הפלילי עצמו והן בהליכים עוקבים ונלווים להליך הפלילי. כמו כן, הוועדה המליצה שורה של המלצות ביחס לתחומי עיסוק ספציפיים, כגון מתן ייעוץ וייצוג בהליכים בפני ועדות חקירה; ייצוג בהליכים פליליים המתנהלים בפני בתי משפט אזרחיים; ייעוץ בתחום התעבורה; ייעוץ בדין משמעתי; ייצוג בפני ביהמ"ש העליון בשבתו כבג"ץ; מתן ייעוץ וייצוג בהליכים בפני גופי ביקורת; מתן ייעוץ בתחקירים צבאיים ועוד.

15. ביחס לתפקידה הציבורי של הסנגוריה הצבאית בהגנה על זכויות חיילים במשפט הפלילי צבאי, הומלץ כי תפקיד זה ייקבע מפורשות בהוראת פיקוד עליון, וכן ניתנה שורה של

המלצות אשר נועדו להסדיר את תחומי העיסוק הספציפיים בתוך תפקידה הציבורי של הסנגוריה (למשל, שילוב הסנגוריה בעבודות המטה הנוגעות למשפט הפלילי-צבאי ; אפשרות גישה למשרדי ממשלה ולכנסת בעניינים הנוגעים למשפט הפלילי-צבאי בתנאים מסוימים ; אפשרות להתייצב כ"ידיד בית משפט" בנושאים שבתחום עיסוקה ; אפשרות להגיש עתירות ציבוריות ועוד).

16. ביחס לחובות האתיות החלות על הסנגור הצבאי, נקבע כי ככל שקיים מתח בין חובותיו של הסנגור כלפי לקוחו, לבין המערכות הנורמטיביות אליהן הוא כפוף כקצין בצה"ל, קודמת חובתו של הסנגור ללקוחו.

17. באשר לשאלת הקשר בין הסנגור הצבאי לבין התקשורת, ציינה הוועדה כי הנוהג שהתפתח ברבות השנים, לפיו סנגורים צבאיים רשאים, במסגרת תפקידם, לתקשר ישירות מול כלי התקשורת ולמסור להם פרטים והצהרות הנוגעים לתיקים בניהולם, באישור הסצ"ר בלבד, הוא נוהג נכון, וכי לצורך מתן הגנה משפטית הולמת יש לאפשר יצירת קשר של סנגורים צבאיים עם התקשורת ללא מעורבות של גורמים צבאיים אחרים, כגון חטיבת דובר צה"ל.

18. לאחר קבלת המלצות הוועדה, הנחה הפרקליט הצבאי הראשי לפעול ליישומן המלא של ההמלצות, ולהטמעתן בהוראות ובפקודות. כיום, מרבית ההמלצות הוטמעו, ומתקיימת עבודת מטה שנועדה להשלים את הטמעת יתר ההמלצות.

פרק שני - היקף הייצוג מטעם הסנגוריה הצבאית - נתונים

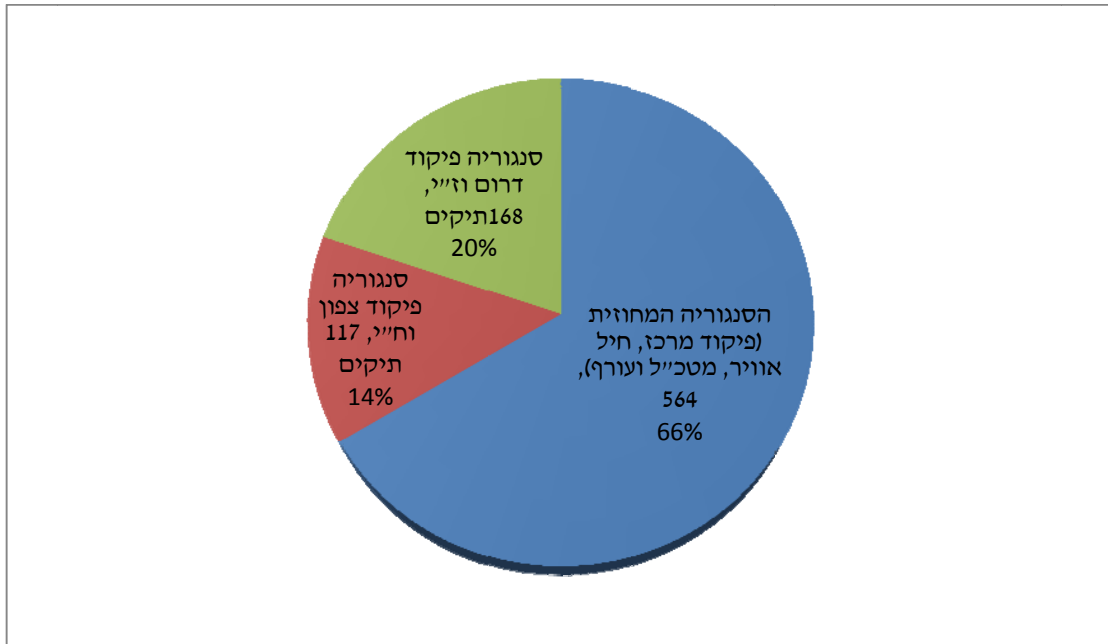
19. בפרק זה, נבקש להציג נתונים ביחס להיקפי הייצוג מטעם הסנגוריה הצבאית בפני בתי הדין הצבאיים בשנת 2013.

20. ראשית, בדקנו את היקף כתבי האישום אשר הוגשו לבתי הדין הצבאיים המחוזיים, בשנת 2013:

שנת 2013	סוג התיק
849	תיקי מצ"ח
3862	תיקי נעדרים מן השירות
4711	סה"כ

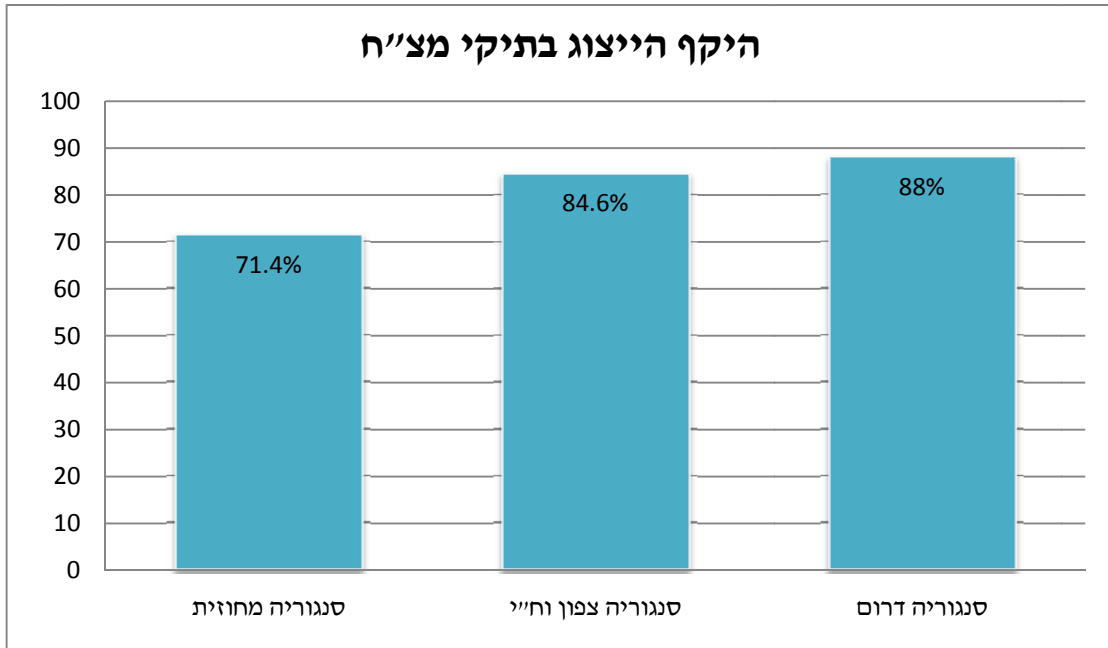
21. מהנתונים, ניתן להצביע על צמצום מסוים במספר כתבי האישום שהוגשו בעקבות חקירות מצ"ח בשנת 2013 לעומת שנים עברו (בהתבסס על נתוני הפרקליטות הצבאית), ועל עלייה של ממש במספר תיקי הנעדרים משירות.

22. בשנת 2013, התפלגו תיקי המצ"ח (תיקים אשר נחקרים על ידי המשטרה הצבאית החוקרת) בין שלושת המחוזות באופן הבא:

23. בכל הנוגע להיקף הייצוג של הסנגוריה הצבאית בתיקים אלו, הרי שמבדיקה שערכנו עולה כי הסנגוריה הצבאית ייצגה במרבית תיקי המצ"ח אשר הוגשו לבתי הדין המחוזיים, כשהיקפי הייצוג מתקרבים ל-80% מכלל התיקים.

24. היקפי הייצוג של הסנגוריה הצבאית בתיקי מצ"ח בחלוקה בין המחוזות, מוצגים בתרשים הבא:

25. מבין כלל תיקי המצ"ח, כ-50% הם תיקי סמים (מרביתם בגין עבירות של שימוש והחזקה לצריכה עצמית, וכן עבירות של סירוב להיבדק, סחר סמים ועוד).

26. ראוי לציין כי בשנת 2013, טיפלה הסנגוריה הצבאית ב-20 תיקים בהם הואשמו חיילים בעבירות של הוצאת נשק ואמצעי לחימה שונים מרשות הצבא. מבין התיקים הללו, 11 תיקים הינם תיקים בעלי חומרה יתרה, בהם הוצאו מרשות הצבא כלי נשק, טילים או אמצעי חבלה, ואילו התיקים האחרים עסקו בהוצאת רימונים שאינם רימוני רסס (למשל, רימוני הלם ורימוני גז), אמצעי לחימה וכן אמצעים לראיית לילה.

27. יצוין, כי תיקים אלו (בהם טיפלה הסנגוריה הצבאית) הינם מרבית תיקי הוצאת הנשק ואמצעי הלחימה אשר נידונו במערכת הצבאית בשנת 2013.

28. חמישה מבין התיקים החמורים עודם מתנהלים בפני בתי הדין. מבין התיקים שנסתיימו, בתיק אחד הורשע חייל בביצוע עסקה בנשק ובסחר בסמים, ונגזר עליו עונש מאסר של חמש שנים ותשעה חודשים. על העונש הוגש ערעור מטעם הסנגוריה הצבאית, אשר טרם נידון; בתיק נוסף נגזר עונש של חמש שנות מאסר על חייל שהוציא נשק של חברו ליחידה. גם על עונש זה הוגש ערעור מטעם הסנגוריה הצבאית, בו טרם ניתנה החלטה; התיק

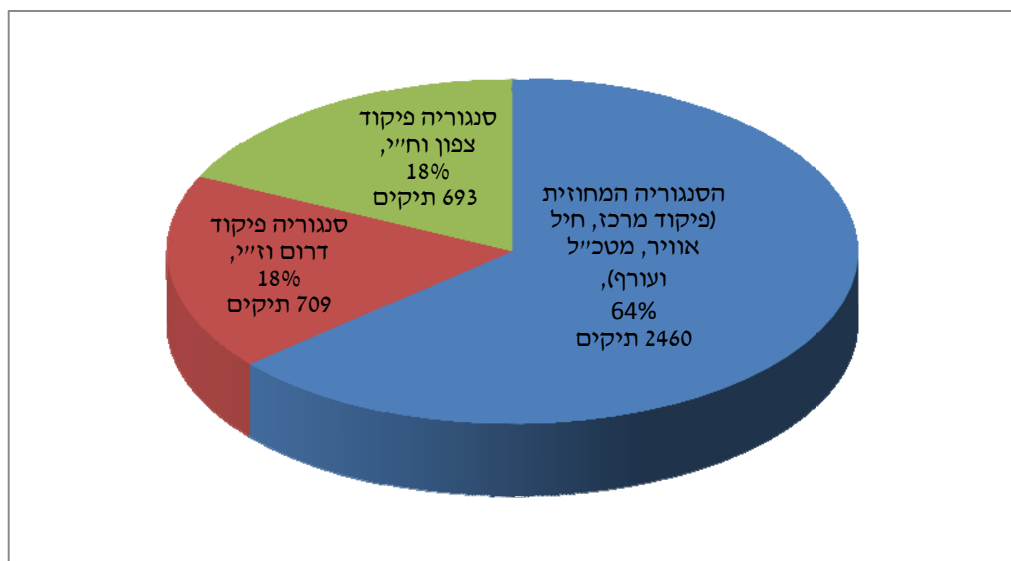
השלישי עניינו **בנגד אשר הוציא נשק של חברו באישון לילה, והעביר אותו לעובד זר שרצה לשחק בנשק**. הנשק לא אותר. במסגרת הסדר טיעון, נגזרו על הנגד 16 חודשי מאסר בפועל.

29. בשניים מבין חמשת התיקים, נגזר עונש מאסר של **שנת מאסר**: באחד התיקים, דובר על מי שהורשע בהוצאת **רימון רסס** וכן בעבירות סמים; בתיק השני, הורשע הנאשם בהוצאת **נשק של חברו ליחידה** באופן ספונטני, כאשר לבסוף, הנשק נתפס.

30. תיק חמור נוסף אשר ניהלה הסנגוריה הצבאית עוסק בנגד, אשר נעצר למשך כ-30 ימים בחשד לגניבת **לבנות חבלה** מצה"ל וביצוע עסקה בהן. הנגד שוחרר ממעצר, והחלטת הפרקליטות ביחס להמשך ההליכים בתיק טרם נתקבלה.

31. **בפסקי הדין, מודגש הסיכון הפוטנציאלי האדיר לשלום הציבור נוכח האפשרות שהנשק ימצא את דרכו אל ידיים פליליות או עוינות**. עוד מדגישים השופטים בפסקי הדין, כי יש בהוצאת הנשק כדי לפגוע בכוננות הצבא, וכתוצאה מכך בביטחון המדינה. בהמשך לכך נאמר, כי במקרים אלה ראויה ענישה כואבת ומרתיעה, שתבטא בתקופות מאסר ממושכות.

32. **תיקי הנעדרים מן השירות מתחלקים בין המחוזות באופן הבא:**

33. היקף הייצוג של הסנגוריה הצבאית בתיקי נעדרים מן השירות **עומד על למעלה מ-90% מהתיקים**.

34. בנוסף, בשנת 2013 הוגשו **לבתי הדין הצבאיים לתעבורה 2,923 כתבי אישום (לעומת 1,441 תיקים בשנת 2012)**, מהם כ-56% הוגשו לבית הדין ביפו (1646 תיקים); 24% לבית הדין בצפון (693 תיקים) ו-20% לבית הדין במחוז שיפוט דרום וז"י (584 תיקים).

35. יצוין, כי רובם המוחלט של תיקי התעבורה מתנהלים ללא נוכחות תובע או סגור, אלא בנוכחות הנאשם בלבד, אולם הנאשמים זכאים להיוועץ בסגור צבאי בהכנתם להליך

המשפטי. מבין הנאשמים בתיקי התעבורה, כ-45% קיבלו ייעוץ מטעם הסנגוריה הצבאית (כ-1320 נאשמים).

36. לשם השלמת התמונה, נציין כי בשנת 2013, **בבית הדין הצבאי לערעורים**, נידונו 126 ערעורים (הן בתיקי מצ"ח והן בתיקי נעדרים מן השירות), כאשר **הסנגוריה הצבאית ייצגה ב-77% מן התיקים**.

37. ביחס לערעורי תעבורה, הנידונים בבית הדין הצבאי לערעורים במעמד הצדדים, ייצגה **הסנגוריה הצבאית ב-95% מן ההליכים** (בשנת 2013, הוגשו 55 ערעורי תעבורה).

פרק שלישי - יוזמות מרכזיות בהן טיפלה הסנגוריה הצבאית

38. לצד הייצוג בתיקים הפרטניים, לסנגוריה הצבאית תפקיד ציבורי חשוב בקידום ההגנה על זכויות החיילים הנתונים להליכים פליליים במערכת הצבאית. גם השנה המשיכה הסנגוריה לקדם יוזמות חדשות, וכן המשיכה את הטיפול ביוזמות קיימות, בהן החלה הטיפול בשנים עברו.
- בפרק זה, נבקש לסקור חלק מן היוזמות המרכזיות בהן טיפלה הסנגוריה הצבאית השנה.

כבילה באזיקים במתחמי בתי הדין הצבאיים

39. במשך תקופה ארוכה, ניהלה הסנגוריה הצבאית מאבק כנגד מדיניות הכבילה באזיקים של חיילים עצורים, והלינה על כך שכלל העצורים נכבלים באזיקים כאשר הם מובלים במתחמים הפומביים בבתי הדין.
40. נושא כבילתם של עצורים באזיקים, במיוחד כאשר מדובר בכבילה בפרהסיה, מוסדר בשורה של הוראות חוק, ובפקודות צבאיות, כשאלו גם אלו **מטילות מגבלות על רשויות אכיפת החוק וקובעות את התנאים לכבילתו של עצור באזיקים.**
41. חרף המצב החוקי, בדיקה שנערכה על ידי הסנגוריה הצבאית הצביעה על אזיקה גורפת של העצורים אשר מובאים לבתי הדין הצבאיים, כאשר הם מובלים במתחמים הפומביים בבתי הדין, ובכלל זה כשהם מובלים למשרדי הסנגוריה הצבאית ולאולמות הדיונים.
42. בעקבות כך, **ונוכח הפגיעה בכבוד וההשפלה שנגרמה לעצורים אשר הובלו כשהם כבולים באזיקים מול עיני בני משפחותיהם, פנתה הסנגוריה הצבאית אל קצין המשטרה הצבאית הראשי והפרקליטות הצבאית, בבקשה להנחות את גורמי המשטרה הצבאית ליישם את הוראות הדין וההנחיות הפנימיות, ולהימנע מכבילה גורפת של כלל העצורים.**
43. בהמשך לכך, ביקשה הסנגוריה לשנות את הפקודות העוסקות בכבילה באזיקים, באופן שתיערך הבנייה של שיקול דעתם של גורמי הכליאה, תוך יצירת מדרג עבירות, כאשר רק החמורות בהן יאפשרו כבילה באזיקים.
44. בחודש אוגוסט 2013, הודיעה מחלקת הייעוץ והחקיקה בפרקליטות הצבאית, כי **בעקבות פניית הסנגוריה הצבאית, תוקנו ההוראות המקצועיות של חיל המשטרה הצבאית, וההוראות החדשות מוטמעות בשטח.** כך למשל, על פי ההוראות החדשות, יהיו עצורים שלא ייאזקו במתחמי בתי הדין הצבאיים, כאשר נקבע כי טרם כבילתו של עצור באזיקים, יש מקום להפעיל שיקול דעת פרטני בעניינו על ידי גורם בכיר, ולעשות כן רק במקום בו מתקיימת עילה המצדיקה זאת ולא כמדיניות גורפת ושרירותית.
45. **הסנגוריה הצבאית עוקבת אחר יישומן של ההוראות החדשות, ובהתאם לסיכום, פונה לראש מערך הכליאה ולקצין המשטרה הצבאית הראשי במקרים בהם נאזק עצור במתחם ביה"ד שלא בהתאם להוראות החדשות.**

46. ייאמר כאן, כי ניתן להבחין בניצני השינוי בשטח, ונתונים מדויקים בנוגע להטמעת השינוי ייאספו במהלך שנת 2014.

שינוי המבנה הארגוני של היחק"פ

47. היחק"פ (יחידה לחקירות פנים) היא יחידה אשר אמונה על חקירתם של גורמי המשטרה הצבאית (בלשים, חוקרים וכו'). מדובר, למעשה, בגוף המקביל למחלקה לחקירות שוטרים (מח"ש) של משטרת ישראל, אלא, שלהבדיל ממח"ש, היחק"פ השתייכה למשטרה הצבאית והייתה כפופה פיקודית לקצין המשטרה הצבאית הראשי.

48. במשך מספר שנים, ניהלה הסנגוריה הצבאית מאבק להוצאת היחק"פ מחיל המשטרה הצבאית, מתוך הכרה בכך שקיים פגם בכך שהמשטרה הצבאית היא זאת שחוקרת תלונות המופנות נגד אנשיה.

49. הסנגוריה הצבאית קבלה על כך שהגורם המחליט על היקף המשאבים המועמדים לרשות היחק"פ הוא מפקדם של החיילים הנחקרים, הקמצ"ר, וטענה לחשש מובנה לניגוד עניינים, תוך שימת דגש בטענות על היבט הנראות הציבורית. כמו כן, הודגש הצורך בקיומו של מנגנון בדיקה יעיל, איכותי וחיצוני עבור תלונות המוגשות נגד חיילי המשטרה הצבאית.

50. בהמשך לפניית קודמות בנושא, אשר לא נענו בחיוב, פנה הסנגור הצבאי הראשי לסגן הרמטכ"ל, אשר ערך בחינה נוספת של הסוגיה והורה על כך שהיחק"פ לא תהא עוד כפופה פיקודית או מקצועית לקמצ"ר.

51. בעקבות פניית הסנגוריה, ובהתאם להנחיית סגן הרמטכ"ל, הוכפפה היחק"פ, בסוף שנת 2013, לרמ"ט אכ"א.

זכויות חשודים בחקירות מצ"ח

52. הסנגוריה הצבאית המשיכה לקדם, גם השנה, סוגיות הנוגעות לזכויותיהם של נחקרים במהלך חקירה. נבקש להביא להלן חלק מן היוזמות בהקשר זה.

א. תיעוד חזותי של חקירות בעבירות פשע חמור

אחד הנושאים המרכזיים הנוגעים לזכויות של נחקרים במהלך חקירה הוא בקשת הסנגוריה הצבאית להחיל את חובת התיעוד החזותי על חקירות מצ"ח, בהתאם לקבוע בחוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים), התשס"ב – 2002, תוך השוואת מצבם של חיילים הנחקרים על ידי מצ"ח לזה של אזרחים הנחקרים על ידי משטרת ישראל.

לאחר דין ודברים שנמשך מספר שנים, המליץ היועץ המשפטי למשרד הביטחון בפני שר הביטחון הנוכחי להעביר פניה לוועדת חוקה לאשר צו המחיל את חובת התיעוד החזותי על חקירות מצ"ח, וכעת השאלה העיקרית העומדת על הפרק היא משך ההיערכות הדרוש (ההיערכות נוגעת לרכישת מצלמות והכנת מערך התמלול).

במקביל לפניית הסנגוריה הצבאית ליצירת הסדר המחיל על רשויות החקירה חובה חוקית לתעד חקירות באופן חזותי, **פנתה הסנגוריה הצבאית לפרקליטות הצבאית ולמשטרה הצבאית, בבקשה לתעד את כלל החקירות הנדרשות להיות מתועדות באופן מיידי** (חרף היעדר חובה חוקית פורמאלית בשלב זה), תוך שימוש באמצעי התיעוד החזותי הקיימים כעת בידי מצ"ח, ובמידת הצורך, תוך הסתייעות במשטרת ישראל.

ב. זכות ההיוועצות בסנגור

תחום נוסף בו עסקה הסנגוריה הצבאית במהלך השנה הוא זכות ההיוועצות של חשוד בסנגור. בהקשר זה, הסנגוריה הצבאית פנתה אל הפרקליטות הצבאית, בעקבות מספר מקרים בהם התוודענו לכשלים במימוש זכות ההיוועצות. בעקבות פניה זו, השיב יועמ"ש מצ"ח, כי יופץ מכתב ליחידת מצ"ח, שבו יופקו לקחים מאותם מקרים, אשר יוטמעו גם בהנחיית מפקד מצ"ח בנושא זכות ההיוועצות. בנוסף, יחודדו הנחיות שונות באשר למימוש הזכות.

ג. זכויות חשודים במהלך עימות

פניה נוספת הנוגעת לנושא של זכות ההיוועצות בסנגור, היא **בקשת הסנגוריה הצבאית לשנות את נוהל אזהרת חשודים לפני עימות. בחודש יוני 2013, פנתה הסנגוריה הצבאית אל התובע הצבאי הראשי, והלינה על כך שלנחקרים במצ"ח, הנוטלים חלק בעימות (פעולת חקירה בה החשוד מעומת פנים אל פנים מול מתלונן או מול עד), לא מוסברות זכויותיהם בטרם ביצוע העימות, ובפרט, זכותם להיוועץ בעורך דין וזכותם לאי הפללה עצמית.**

לאחרונה עודכנה הסנגוריה הצבאית, כי **בעקבות פנייתנו, שונה טופס דו"ח העימות, כאשר הטופס החדש מכיל פרק של אזהרת החשוד בטרם ביצוע העימות, בו מובהרות לחשוד זכותו לאי הפללה עצמית וזכותו להיוועץ בעורך דין.**

ד. עיכוב נחקרים

בנוסף, **פנתה הסנגוריה הצבאית אל התצ"ר ואל מפקד מצ"ח, בנוגע לעיכוב נחקרים על ידי גורמי מצ"ח בניגוד להוראות הדין והפסיקה.** בפנייתנו, ביקשנו כי יובהר לכלל גורמי החקירה כי שעה שקיימת כוונה ברורה של גורמי החקירה לעצור את החשוד בסיום החקירה, הרי שאין מקום להמתין עד לסיומה כדי לממש את סמכות המעצר. נקיטה בדרך פעולה זו מביאה, הלכה למעשה, להארכת פרק הזמן בו החשוד מצוי בחקירת מצ"ח טרם שהוא מובא בפני שופט ולפיכך אינה ראויה. דרך פעולה קלוקלת זו אף יוצרת מצג שווא כלפי הנחקר ביחס למצבו (דהיינו, מצג לפיו אם ישתף פעולה אפשר ולא ייעצר בסיום החקירה). התובע הצבאי הראשי מסר כי החלטה בעניין זה תתקבל בזמן הקרוב. אנו נמשיך ונקדם הטיפול בסוגיה זו בשנת 2014.

ה. גביית אמרות מעריקים

סוגיה נוספת אשר התעוררה במהלך השנה נוגעת להיעדר גוף חוקר בתחום הנעדרים משירות (עריקים ומשתמטים). נסקור סוגיה זו בפרק העוסק במגמות, אולם נציין כי, גם השנה, עסקה הסנגוריה בקידום סוגיה זו, בכלל, ובסוגיה של אופן גביית אמרות מחשודים בעבירה של היעדרות משירות, בפרט. בהקשר זה, **ביקשה הסנגוריה הצבאית לשנות את נוסח אמרות העריקים**, תוך שינוי המצב הקיים דהיום, לפיו חרף העובדה שמדובר בעבירה פלילית, הנושאת עימה במקרים רבים רישום פלילי, ובצידה לרוב עונשי מאסר לא קלים, אין החקירה מתנהלת כמתחייב מהיותה חקירה פלילית. כך, למשל, האמרה מובנית על גבי טופס אשר "מקצה" מספר שורות בודדות לפירוט גרסת הנחקר; אין מקום מספק להעלאת טענות מהותיות, ועיקר האמרה מתמצה בהקפת המילים 'כן' או 'לא', במענה לשאלה – המופיעה אף היא על פורמט טופס האמרה – האם החשוד מודה בעבירה; כל זאת, בניגוד למצב הראוי והמקובל באמרות של חשודים בעבירות אחרות. אנו מקווים כי שינוי המצב לטובה נראה באופן.

תסקירי מבחן במערכת הצבאית

53. כידוע, במערכת הצבאית לא קיים גוף מקביל לשירות המבחן, קרי, גוף מקצועי-אובייקטיבי שתכליתו שיקומית-טיפולית. בתסקיר המבחן פורש שירות המבחן יריעה רחבה ומהימנה ביחס לנסיבותיו האישיות של נאשם העומד בפני בית הדין הצבאי, בטרם גזירת דינו, כמו גם ביחס לסיכויי השיקום שלו ולדרך העונשית או הטיפולית המומלצת כמתאימה ביותר לנאשם הספציפי.

54. בעקבות כך, במהלך שנת 2013, פנתה הסנגוריה הצבאית אל הפרקליטות הצבאית, בבקשה לנקיטת צעדים הנדרשים לצורך מענה לסוגיה. בפניה זו, התייחסנו אל תכליותיו וחיבותו של תסקיר שירות המבחן, והבהרנו כי **לשיטתנו, אין כל הצדקה להבחנה בין מי שעומד לדין פלילי בפני ערכאה אזרחית (וזכאי, במקרים המתאימים, לקבל תסקיר מאסר על ידי שירות המבחן), לבין מי שעומד לדין בפני ערכאה צבאית.**

55. בעקבות הפניה הנ"ל, מסרה הפרקליטות הצבאית כי החלה בעבודת מטה לבחינת הסוגיה, אשר תוצריה עתידים להתפרסם בקרוב.

עתירות אסירים בצה"ל

56. במצב הקיים כיום במערכת הצבאית, תלונות ועתירות של אסירים בעניינים הנוגעים לכליאתם, מתבררות בדרך של הגשת קבילה לנציב קבילות החיילים ואין אפשרות להגיש "עתירת אסיר". לשיטתה של הסנגוריה הצבאית, ההסדר הקיים אינו מספק ואינו נותן מענה הולם. בעקבות כך, **פנתה הסנגוריה הצבאית לפרקליטות בבקשה** לשקול מחדש את הנושא, **ולאפשר לאסירים צבאיים להגיש עתירות אסירים לערכאה שיפוטית, בדומה למצב הקיים באזרחות.**

57. בין היתר, הבהירה הסנגוריה הצבאית כי לשיטתה, עיקרון הפרדת הרשויות, כמו גם זכות הגישה לערכאות, מחייבים לאפשר לאסירים להגיש עתירות בעניין תנאי כליאתם. לשיטת הסנגוריה הצבאית, מן הראוי כי עתירתו של אסיר צבאי תידון על ידי ערכאה שיפוטית, אשר יכולה לבחון אם הרשות פעלה בניגוד לעקרון חוקיות המנהל ועקרון שלטון החוק, ולפסול את החלטתה אם פעלה בניגוד לעקרונות אלו. הגוף המתאים לעשות זאת הוא בית המשפט.

58. לשיטתנו, עתירות אסירים צריכות להיות מסווגות כהליכים משפטיים, המתבררים בפני ערכאות שיפוטיות (כפי שנעשה באזרחות), הן מפני שעתירות אלו עוסקות בסוגיות כבדות משקל הנוגעות לפגיעה בזכויות הפרט הנתונות לאסיר, והן מפני שסדרי הדין בפני נציב קבילות החיילים אינם מאפשרים לאסירים לנהל את הגנתם באופן הוגן ומיטבי (מבחינת החומרים הגלויים לאסירים, מבחינת היכולת לערער על החלטות אלו, מבחינת פומביות הדיון ומבחינת הזכאות לייצוג).

59. כמו כן, ציינה הסנגוריה הצבאית כי **במצב הקיים היום, האסירים הצבאיים מופלים לרעה לעומת אסירים המרצים את עונשיהם בבתי הסוהר באחריות השב"ס, ויש בכך פגיעה במראית פני הצדק**. הפגיעה המרכזית בהקשר זה, נעוצה במסר המשתמע מכך שעתירות אסירים הנתונים למרותו של שירות בתי הסוהר נידונות בפני שופט, שעה שענייני אסירים צבאיים נידונים בפני מי שאינו שופט.

60. סוגיה זו נמצאת בימים אלה בבחינה, בפרקליטות הצבאית, ונמשיך טיפולנו בה בשנה הקרובה.

קיצור תקופות המעצר

61. **מזה תקופה ארוכה, פועלת הסנגוריה הצבאית בנושא קיצור תקופות המעצר, כך שתקופות המעצר הראשוניות של חיילים הנעצרים יקוצרו מ-48 שעות ל-24 שעות עד הבאתם בפני שופט (תוך השוואת המצב לזה הקיים באזרחות).**

62. מדובר באחת הסוגיות החשובות בהן עוסקת הסנגוריה הצבאית, שכן היא נוגעת באחת הזכויות הבסיסיות של כל אדם – הזכות לחירות. כבר נקבע בהקשר זה, ב-בג"ץ 6055/95 **שגיא צמח נ' שר הבטחון**, פ"ד נג(5), 241, עמ' 263-264:

"החירות האישית היא, מכוח סעיף 5 לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, זכות חוקתית. יתירה מזאת. החירות האישית היא זכות חוקתית מן המדרגה הראשונה, והיא גם, מבחינה מעשית, תנאי למימוש זכויות יסוד אחרות. הפגיעה בחירות האישית, כמו פגיעת אבן במים, יוצרת מעגל מתרחב של פגיעה בזכויות יסוד נוספות: לא רק בחופש התנועה, אלא גם בחופש הביטוי, בצנעת הפרט, בזכות הקנין ובזכויות נוספות... רק בן-חורין יכול לממש באופן מלא וראוי את זכויות היסוד שלו. והחירות האישית, יותר מכל זכות אחרת, היא העושה את האדם בן-חורין. משום כך שלילת החירות האישית היא פגיעה קשה במיוחד. אכן, שלילת

החירות האישית, בדרך של מאסר, היא העונש הכבד ביותר שמדינה מתוקנת מטילה על עבריינים.

מעצר בידי רשות מינהלית, כגון שוטר, הוא הצורה הקשה ביותר של פגיעה בחירות האישית. מעצר כזה, להבדיל ממאסר, אינו מוטל על ידי בית המשפט, לאחר הליך שיפוטי, כעונש על ביצוע עבירה. הוא מוטל על ידי רשות מינהלית, על אדם שהוא עדיין בחזקת חף מפשע, על יסוד חשד בלבד"

63. בפניותינו הבהרנו כי מעצר של חייל למשך 48 שעות, עד להבאתו בפני שופט, פוגע בצורה בלתי מידתית בחירותם של חיילי צה"ל ובזכותם החוקתית להליך הוגן, וכן מפלה אותם שלא כדין לעומת יתר אזרחי המדינה (אשר תקופת המעצר הראשונית בעניינם היא 24 שעות). נוכח האמור, ביקשנו להביא לתיקונו המהיר של החוק הפוגע.
64. לאחר עבודת מטה שהתקיימה בפרקליטות הצבאית, הוסכם לקדם, בשלב הראשון, את קיצור תקופת המעצר של עצורי מצ"ח.
65. לאחר בחינת הדרישות המשאביות הנלוות למהלך, הוחלט בצה"ל, כי מפאת המצוקה המשאבית הקשה והקיצוץ הנרחב בכוח האדם בכלל צה"ל, לא ניתן, לעת הזו, לקדם את המהלך, והודעה ברוח זו נמסרה לסנגוריה הצבאית.
66. **על כן, פנתה הסנגוריה הצבאית בקדם בג"ץ אל המשנה ליועץ המשפטי לממשלה.** בפניה זו, הבהרנו כי תשובה זו אינה יכולה לעמוד, שכן לא ניתן להצדיק את הפגיעה בזכויות החיילים, הנובעת מהימנעות מקיצור תקופת המעצר הראשוני של עצורי מצ"ח, בשל טעמים הנוגעים למשאבים. פנייה זו הינה הניסיון האחרון של הסנגוריה הצבאית ליתר הגשת עתירה מוסדית על ידי הסנגוריה הצבאית לבג"ץ, על מנת שבית המשפט יורה לכל רשויות המדינה הנוגעות בדבר לפעול לתיקון מיידי של המצב הקיים, ולריפוי הפגם החוקתי.
67. אחד היעדים המרכזיים של הסנגוריה הצבאית לשנת 2014 הינו שינוי המצב הנוהג בהקשר זה.

"הקפאת תיקים" בנסיבות מיוחדות

68. "הסדר הקפאה" מתייחס בעיקר לתיקי משתמטים משירות ועריקים שטרם החלו בשירות ממשי, בהם החייל העומד לדין מביע מוטיבציה גבוהה לשירות בצבא.
69. בעבר, במקרים אלו, הסכימה התביעה הצבאית "להקפיא" את ההליך הפלילי נגד החייל ולאפשר לו להתחיל בשירות. אם, במשך פרק זמן משמעותי, החייל התמיד בשירות (ללא היעדרויות נוספות ממנו), בוטל כתב האישום נגדו.
70. בעקבות תיקון 63 לחוק השיפוט הצבאי (אותו נסקור בפרק הבא), התביעה הצבאית הודיעה כי היא אינה מוכנה להיקשר עוד ב"הסדרי הקפאה" בתיקי היעדרות משירות.

71. בעקבות כך, פנתה הסנגוריה הצבאית אל התובע הצבאי הראשי, בבקשה לשינוי מדיניות זו. בפנייתה, ציינה הסנגוריה הצבאית כי בהסדרים אלה גלום יתרון הן לפרט, המקבל הזדמנות שנייה, וסיכוי שלא להיות מוכתם ברישום פלילי, והן לצה"ל, אשר עתיד ליהנות מחייל בעל מוטיבציה מוגברת לשרת. הסנגוריה הוסיפה, כי במקרים רבים בעבר נחלו הסדרים אלו הצלחה מלאה, ואפשרו לחיילים להשתלב ולהשתקם במסגרת שירות צבאי תקין.

פרק רביעי - מגמות עיקריות בפסיקה בשנת 2013

72. בפרק זה, ננסה להצביע על מספר מגמות המסתמנות מפסיקת בתי הדין הצבאיים בשנת 2013. הסוגיות שיפורטו להלן ימשיכו לעמוד על סדר יומם של שופטי בתי הדין הצבאיים גם בשנת 2014, וההלכות תמשכנה להתעצב אף בשנה זו. ברי כי המדובר בסקירה שאינה ממצה, אשר נוגעת אך לחלק מן הסוגיות אשר התעוררו בשנה האחרונה.

חלופות מעצר

73. כבכל שנה, המשיכה הסגוריה הצבאית לעתור לשחרורם של חשודים ונאשמים ממעצר בתיקים פרטניים (כמו למשל ע"מ 29/13, שם שוחרר למעצר פתוח חייל אשר הואשם בעבירות של אונס ומעשה סדום, בשל טעמים ראייתיים). מעבר למקרים הפרטניים, נדמה כי ניתן להצביע על שתי מגמות בנושא **חלופות מעצר בתיקי היעדרות משירות**, אותן נפרט להלן.

74. המגמה הראשונה היא שחרור לחלופת מעצר של משתמטים ועריקים מן הבקו"ם (להלן – **מיטב**, שמו החדש של הבקו"ם), בהתקיים נסיבות מסוימות ובהן הבעת מוטיבציה לשירות צבאי. בטיעוני הסגוריה מודגשת החובה לתור אחר חלופת מעצר בכל מקרה ומקרה. על פי רוב, בית הדין הצבאי יקבל טענות כאלו לעניין המעצר בתיקים בהם הזיקה לארץ נמוכה, או שיש התרשמות ממוטיבציה אמיתית וכנה לשירות ביטחון. בשנת 2013, התקבלו טיעונים אלה במספר מקרים בבתי הדין הצבאיים, לאור טיעונים ובקשות של הסגוריה הצבאית (ראו למשל: ע"מ/13/53; מטכ"ל (מחוזי) 286/13).

75. המגמה השנייה היא הסתפקות בחלופת מעצר בתיקי השתמטות משירות המבוססים על "צו פוקד כללי" בלבד (בעיקר במעצר טרם אישום). במספר מקרים השנה, ביקשה התביעה הצבאית להאריך מעצרו של משתמטם לצורכי חקירה, כאשר הראיה היחידה עליה סמכה התביעה את ידיה היא "צו פוקד כללי", מבלי שהוצגו ראיות כלשהן הנוגעות למסלול הגיוס "האיש" של המשתמט. במקרים אלו, נקבע כי לעיתים לא יהיה מקום להורות על מעצר ממשי, אלא להסתפק בחלופת מעצר (ראו, למשל, ע"מ/13/43).

תיקי היעדרות משירות ועריקה

76. ניתן להצביע על שתי מגמות עיקריות בתחום הנעדרים משירות והעריקים (לצד האמור להלן ביחס לסוגיית הרישום הפלילי).

77. **המגמה הראשונה נוגעת לביקורת אותה מביעים בתי הדין בנוגע להיעדרו של גוף חוקר**, בעיקר בתיקי משתמטים ועריקים ממיטב (בקו"ם). לא אחת, נתקלת הסגוריה הצבאית במקרים בהם מתבקשת הארכת מעצר לצורכי חקירה (מעצר ימים), מבלי שהוצגו צרכי חקירה ברורים ומבלי שניתן היה לבחון את קצב התקדמות החקירה ואת פעולות החקירה הצפויות, זאת בשל היעדרו של גוף חוקר וחסרונו של חוקר בדיוני "מעצר ימים". אף בית הדין לערעורים נדרש לסוגיה זו, והביע עמדתו לפיה מדובר בליקוי חמור שיש לתקנו (ראו:

ע"מ/25/13 בו אוזכרה גם ההחלטה בע"מ/22/12). נוכח חשיבותה, תמשיך סוגיה זו להעסיק אותנו אף בשנה הקרובה.

78. **מגמה נוספת נוגעת להרחבת מדיניות החקירה וההעמדה לדין של נעדרים משירות בעבירת "עריקה"**, לפי סעיף 92 לחוק השיפוט הצבאי (היעדרות משירות מתוך כוונה שלא לחזור לצבא), וכן הרחבת המקרים בהם מוגשת בקשה להרחבת מותב.

79. על פי המדיניות המוצהרת של התביעה, **תיבחן** האפשרות להאשים את החייל בעבירת **"עריקה" במקרים הבאים**: חייל אשר נעדר משירות סדיר לתקופה העולה על 3 שנים; חייל אשר נעדר ממיטב (בקו"ם) לתקופה העולה על 4 שנים; חייל אשר השתמט משירות (דהיינו, לא התגייס כלל), לתקופה העולה על 7 שנים. כאשר ישנן נסיבות חומרה בעלות משקל (בעיקר, תנאי בית דין קודם), תיבחן האפשרות להאשים את החייל ב"עריקה" גם אם תקופת היעדרות קצרה יותר במספר חודשים.

80. עבירת "עריקה" היא עבירה חמורה יותר מעבירת "היעדר מן השירות שלא ברשות" (עבירה לפי סעיף 94 לחוק השיפוט הצבאי), והעונש הקבוע בצידה הוא 15 שנות מאסר, לעומת עונש של שלוש שנות מאסר הקבוע בצד עבירת "היעדר מן השירות שלא ברשות". מטבע הדברים, ניתן לזהות שרמת הענישה בתיקים בהם מיוחסת עבירה "עריקה", גבוהה יותר ביחס לתיקים בהם הורשעו נאשמים בתקופות היעדרות דומות, כשכתב האישום בעניינם הוגש בגין עבירת היעדרות מן השירות (ראו למשל ע/21/13 ו-ע/33/13).

איסורי פרסום

81. כמו בשנים עברו, גם בשנת 2013, עתרה הסנגוריה הצבאית, במקרים המתאימים, להוצאת צווי איסור פרסום על זהותם של חשודים ונאשמים. בהקשר זה, נראה כי פסיקת בתי המשפט במערכת האזרחית, העוסקת בבגירים צעירים (ע"פ 7781/12 **פלוני נ' מדינת ישראל**, תק-על/2013(2), 11246), משפיעה גם על פסיקת בתי הדין הצבאיים, והביאה בשנה האחרונה להרחבה מסוימת ביישום המבחנים הנוגעים לסוגיית איסור הפרסום.

82. כידוע, הפסיקה העוסקת בבגירים צעירים מדגישה את הצורך בהתחשבות מיוחדת במי שמוגדר כ"בגיר" מבחינת החוק, אולם הוא קרוב יחסית לגיל 18, ועל כן, הנימוקים המהותיים המצדיקים שיקולי ענישה ייחודיים בעניינם של קטינים חלים גם עליו.

83. יובהר, כבר בפתח הדברים, כי המסגרת הנורמטיבית הנוגעת לסוגיית איסור הפרסום נותרה כשהייתה (ראו למשל עלב"ש 14/13), דהיינו, הכלל הוא פומביות הדין, ואיסור הפרסום הוא החריג לכלל זה, כאשר על ההגנה להצביע על נזק חמור, אשר חורג מן הנזק הטבעי שנלווה לפרסום בדבר חשדות נגד פלוני. במסגרת האיזון, יש לתת את הדעת גם לעוצמת הראיות לכאורה.

84. עם זאת, מספר תיקים מן השנה האחרונה יכול שיצביעו על הרחבה מסוימת במקרים בהם ניתנו צווי איסור פרסום לפרק זמן מסוים, במהלכו יוכל הסנגור לאסוף ראיות לצורך ביסוס טענות ההגנה בדבר פגיעה שתגרם לחשוד.

85. החלטה אחת אותה ראוי להביא בהקשר זה היא החלטת בית הדין הצבאי לערעורים בעלב"ש/13/124, שם הורה בית הדין הצבאי לערעורים על איסור פרסום שמו של חייל החשוד בעבירות של אינוס, הטרדה מינית וסחיטה באיומים, לפרק זמן של מספר שבועות. באותה פרשה, נקבע כי הגם שהמסמכים שהציגה ההגנה אינם משכנעים כי הפרסום יסב לחשוד "נזק חמור", הרי שיש לאפשר לחשוד ארכה בת מספר שבועות על מנת לאפשר לו לגבש ולפרוס את טיעונו לעניין איסור הפרסום, תוך שנקבע כי יש להתחשב באופן מיוחד בעובדת היותו של החייל נמנה על קבוצת הגיל של בגירים צעירים, לגביה יש לשקול שיקולים ייחודיים.

86. החלטה נוספת הראויה לאזכור היא עלב"ש/13/151, העוסקת בעניינו של חייל אשר נחשד בביצוע מעשים מגונים בחברו ליחידה. גם במקרה זה, הוצגה אך תשתית ראשונית הנוגעת לנזק שייגרם לחשוד אם יפורסם שמו, ובית הדין הצבאי לערעורים אסר על פרסום זהותו של החשוד, על מנת לאפשר לו לנסות ולבסס את טענתו בדבר הפגיעה שתגרם לו. בדיון נוסף בעניינו (עלב"ש/13/161), לאחר שהוצגו חוות דעת ראשוניות ביחס לפגיעה שתגרם, נקבע כי יש להותיר את צו איסור הפרסום על כנו לתקופה נוספת, וזאת על מנת לבסס את טענות ההגנה ביחס למידת והיקף הנזק שייגרם עם פרסום הזהות.

רישום פלילי מופחת

87. במהלך שנת 2011, פורסם תיקון מס' 63 לחוק השיפוט הצבאי, אשר יצר את מוסד ה"רישום הפלילי המופחת", שעיקרו הגבלת הגישה של גופים רבים למרשם הפלילי בעניינם של חלק מן החיילים הנשפטים במערכת הצבאית, וכן קיצור תקופות המחיקה של פרטי המרשם הפלילי.

88. על פי התיקון, רישום פלילי מופחת יחול על הרשעות בעבירות מסוג עוון, אם הוטל על הנאשם עונש שאינו עולה על שני חודשי מאסר בפועל; עונש שאינו עולה על שלושה חודשי מאסר בפועל, אם נקבע שחלקו יבוצע בדרך של כליאה וחלקו בדרך של עבודה צבאית, והחלק שיבוצע בכליאה אינו עולה על חודשיים; עונש שאינו עולה על ארבעה חודשי מאסר בפועל שנקבע כי כולו יבוצע בדרך של עבודה צבאית.

89. לעניין עבירות של היעדרות משירות, נקבע הסדר ייחודי: אם הוטל עונש של עד שלושה חודשי מאסר בפועל, ברירת המחדל היא שיחול רישום מופחת, אך לבית הדין סמכות לקבוע אחרת מטעמים שיירשמו; אם הוטל עונש הנע בין שלושה לשישה חודשי מאסר בפועל – ברירת המחדל הינה שלא יחול רישום מופחת, אך לבית הדין סמכות לקבוע אחרת מטעמים שיירשמו; אם הוטל עונש העולה על שישה חודשי מאסר בפועל – לא יחול הרישום המופחת.

90. מטבע הדברים, מאז כניסת התיקון לתוקף, סוגיית הרישום הפלילי המופחת הפכה לאחת הסוגיות המרכזיות בהן עוסקת הסנגוריה הצבאית, הן מול הפרקליטות הצבאית והן מול בתי הדין הצבאיים.

91. לטעמנו, ניתן להצביע על מספר מגמות מרכזיות בשנה האחרונה (חלקן החלו להתהוות עוד בשנת 2012), הנוגעות לסוגיית הרישום הפלילי המופחת.
92. כפי שצינו לעיל, ביחס לתיקי מצ"ח, המחוקק יצר קשר בין העונש לבין שאלת הרישום הפלילי, כך ששאלת הרישום הפלילי נגזרת ממשך עונש המאסר אותו גזר בית הדין על הנאשם. על כן, **בתיקים המתאימים, עותרת הסנגוריה הצבאית להימנע מענישה הגוררת עימה רישום פלילי מלא.**
93. במקרים רבים, קיבלו בתי הדין הצבאיים את עתירת הסנגוריה הצבאית, ומיתנו בעונשי המאסר (למשל, מרכז 342/12; ע/62/13; מרכז 416/13; ע/134/13; ע/71/13), **כאשר בתי הדין ציינו כי אחד השיקולים אשר הובילו למיתון בענישה היה רצונם להימנע מהכתמת החייל ברישום פלילי מלא.**
94. סוגיה מעניינת אשר עלתה בהקשר זה היא השימוש בסעיף 491 לחוק השיפוט הצבאי, המאפשר שלא לכלול בתקופת העונש המוטל תקופה בה היה הנידון במעצר בקשר למשפט. כך, במספר מקרים, גזרו בתי הדין על נאשמים עונש מאסר בפועל לתקופה של 60 ימים (עונש המוביל לרישום פלילי מופחת), מבלי שניכו את ימי מעצרו של החייל עד למועד גזר הדין.
95. בשנת 2012, בתי הדין הצבאיים המחוזיים עשו שימוש בכלי זה מספר פעמים, מבלי שהסוגיה העקרונית הגיעה לפתחו של בית הדין הצבאי לערעורים (הגם שבית הדין הצבאי לערעורים עצמו עשה שימוש בכלי זה ב-ע/64/12 וב-ע/57/12). כך או כך, בשנת 2013, הסוגיה העקרונית הובאה לפתחו של בית הדין הצבאי לערעורים ב-ע/55/13 ו-ע/56/13. בשני המקרים, הגישה התביעה ערעורים על החלטות בתי דין מחוזיים שלא לנכות ימי מעצר, על מנת להימנע מהכתמת המשיבים ברישום פלילי מלא. בית הדין הצבאי לערעורים קיבל את ערעורי התביעה, תוך שהוא מותיר בצריך עיון את השאלה העקרונית ביחס לאי ניכוי ימי המעצר, בקובעו כי בשני המקרים, ההגנה לא הצביעה על שיקולים בגינם ראוי להקל עם המשיבים בשאלת הרישום הפלילי.
96. הסוגיה העקרונית הובאה לפתחו של בית הדין הצבאי לערעורים פעם נוספת, ב-ע/144/13. בשל החשיבות הגדולה שמייחסת הסנגוריה הצבאית לסוגיית הרישום הפלילי לחיילים הנשפטים בבתי הדין הצבאיים, נוכח ההשלכות מרחיקות הלכת הנובעות לרישום הפלילי על המשך חייו של החייל, **ביקשה הסנגוריה הצבאית להצטרף להליך המשפטי "כנידוד בית הדין", ובית הדין נעתר לבקשתה.**
97. הסנגוריה הצבאית הדגישה בטיעוניה, כי הכלי של אי ניכוי ימי המעצר מאפשר לבית הדין הצבאי להימנע, במקרים המתאימים, מהכתמתם של חיילים צעירים ברישום פלילי מלא, המכביד מאוד על אפשרות השתלבותם בחיים האזרחיים לאחר שחרורם מצה"ל.

98. טיעוני הסנגוריה הצבאית הובאו בפני בית הדין הצבאי לערעורים בדיון בעל פה וכן הוגשו השלמות טיעונים בכתב, וכעת, אנו ממתנינים להכרעתו החשובה של בית הדין הצבאי לערעורים בסוגיה.

פרק חמישי - אתר האינטרנט של הסנגוריה הצבאית

99. עד לשנת 2013, לסנגוריה הצבאית לא היה עמוד בית ייעודי, והתכנים הנוגעים לסנגוריה היו פזורים בחלקים שונים בתוך אתר הפרקליטות הצבאית, כאשר מרביתם לא היו מעודכנים.
100. מתוך הכרה בחשיבות המדיה הדיגיטלית, כמו גם בשל רצון הסנגוריה הצבאית להגביר את חשיפתה בפני קהל לקוחותיה ובני משפחותיהם, הציבה לעצמה הסנגוריה הצבאית כיעד לשדרג את חלקה בתוך אתר הפרקליטות, וליצור "דף בית" ייחודי לסנגוריה.
101. לאחר עבודה מאומצת של כלל קציני הסנגוריה הצבאית, ובסיוע גורמי הפרקליטות הצבאית, עלה לאוויר, בקיץ 2013, **דף הבית של הסנגוריה הצבאית**, באתר האינטרנט האזרחי של הפרקליטות הצבאית (בכתובת www.idf.il).
102. **בדף הבית מופיע מידע כללי על הסנגוריה הצבאית**, הכולל את דבר הסגור הצבאי הראשי, מידע על **תחומי העיסוק** של הסנגוריה הצבאית, מידע על **זכויות חיילים בהליכים משפטיים**, מידע על **עצמאותה המקצועית ואופן פעולתה** של הסנגוריה הצבאית וכן סקירות שונות, חלקן נוגעות לעבירות ספציפיות (כמו עבירות סמים, עבירות היעדרות משירות ועוד) וחלקן עוסקות בנושאים כלליים, כמו בקשות להקלה בעונש, הליכים מנהליים שונים ועוד.
103. חלק נוסף באתר כולל **עדכוני פסיקה**, אשר עולים לאתר מידי שבוע, בנוגע לתיקים מעניינים בהם ייצגה הסנגוריה הצבאית. כמו כן, ניתן למצוא באתר מידע על **יוזמות ופעילות** של הסנגוריה הצבאית, מידע על **דרכי יצירת הקשר** עם הסנגוריה הצבאית וכן קישורים לכתבות אשר פורסמו בתקשורת, העוסקות בתיקים שבטיפול של הסנגוריה הצבאית.
104. בחודשים האחרונים, הועלו עשרות דיווחים אל דף הבית של הסנגוריה הצבאית, הכוללים עדכונים "חמים" בדבר פסיקה ויוזמות עקרוניות, כך שדף הבית נותר מעודכן ודינאמי.

פרק שישי - ביקורים ופיקוח במתקני כליאה צבאיים

105. מתכונת הביקורים בבסיסי הכליאה, בשנת 2013, התבססה על ביקורים של סנגורים סדירים, סנגורים במילואים וכן עוזרים משפטיים, המהווים כוח עזר משמעותי בפעילות הסנגוריה הצבאית, כאשר לביקורים של כל אחד מן הגורמים הללו מטרות ייחודיות.
106. ניתן לציין כי ככלל, מטרות הביקורים בבסיסי הכליאה הן שיפור הטיפול המשפטי, בדגש על העצמת תחושת הנגישות של הסנגוריה הצבאית והעצמת הקשר עם הלקוחות; מתן מענה לשאלות ולטענות מצד הכלואים, חיזוק הקשר עם גורמי הכליאה השונים וסיוע לכלואים המעלים קשיים הנוגעים לתנאי הכליאה.
107. הביקורים הנערכים על ידי הסנגורים הסדירים והעוזרים המשפטיים מסייעים במתן מענה לשאלות משפטיות ואחרות, והמבקרים אף מהווים אוזן קשבת לכלל הכלואים.
108. ביקורים אלו נעשים בכלל הפלוגות, תוך עריכת שיחה עם כל כלוא המעוניין בכך. בנוסף, הביקורים כוללים ביקור באגף, בו מוחזקים כלואים בתנאי בידוד, ועריכת שיחה עם כלל הכלואים בו.
109. ביקוריהם של הסנגורים במילואים ממוקדים במפגשים עם הלקוחות אותם הם מייצגים, והם מהווים חלק מטיפולם באותם תיקים.
110. הביקורים בבס"כ 396 נערכים על ידי סנגוריה צפון. בסך הכל, נערכו 56 ביקורים בבס"כ 396 בשנת 2013.
111. הביקורים בבס"כ 394 בוצעו על ידי הסנגוריה המחוזית. בסך הכל, נערכו 80 ביקורים בבס"כ 394 בשנת 2013.
112. בשנת 2014, הסנגוריה הצבאית תיקח חלק גם בביקורי הפיקוח בבסיסי הכליאה, הנערכים על ידי הפרקליטות הצבאית ואגף כוח האדם בצה"ל, אשר נועדו לבחון את תנאי הכליאה והמעצר של אוכלוסיית האסורים, העצורים והחבושים המצויים במשמורת בבסיסי הכליאה.

סיכום ומבט לעתיד

113. בדו"ח זה, ביקשנו להציג מ"מבט על" את עבודת הסנגוריה הצבאית בשנת 2013, תוך התמקדות בהיבטים החורגים מן העבודה השוטפת של הסנגוריה הצבאית.
114. בבד בבד, חובה לזכור, כי מטבע הדברים, עיקר עבודת הסנגוריה הצבאית היא ייצוגם של חשודים ונאשמים, על ידי סנגורים צבאיים, בסדיר ובמילואים, מול רשויות החקירה, התביעה ובתי הדין. במסגרת עבודה זו, מעניקה הסנגוריה הצבאית את ההגנה המשפטית המקצועית והאיכותית ביותר לחיילי צה"ל, בנאמנות, במסירות, בנחישות וביצירתיות, ללא תלות וללא מורא.
115. בכוונת הסנגוריה להמשיך בעשייה זו גם בשנת 2014, כמו גם להמשיך בתפקידה לקידום ההגנה על זכויותיהם של חיילים במשפט הפלילי-צבאי. לצד זאת, הסנגוריה הצבאית הציבה לעצמה **מספר "יעדי זהב"**, עליהם הוחלט לשים דגש בשנה הקרובה.
116. **היעד הראשון** הוא מיצוב הסנגוריה הצבאית כגוף חזק ומשפיע על זכויות החיילים במשפט הפלילי הצבאי.
117. **היעד השני** הוא שיפור תחושת השירות בקרב לקוחות הסנגוריה הצבאית.
118. **היעד השלישי** הוא קידום הטיפול בסוגיית שיקום נאשמים במסגרת ההליך הפלילי הצבאי. מדובר בנושא בעל חשיבות גבוהה, נוכח גילם הצעיר של החיילים העומדים לדין במערכת המשפט הצבאית, והיעדר מנגנוני שיקום תוך צבאיים (להבדיל ממערכת המשפט האזרחית, בה נאשמים צעירים זוכים, ככלל, לאבחון וטיפול על ידי מערכת שירות המבחן).
119. **יעד נוסף** הוא קידום יוזמות עקרוניות קיימות, ובעיקר יוזמת קיצור תקופות המעצר, והעלאת יוזמות חדשות בתחומי עיסוקנו, לרבות יוזמות לעבודות מטה, לחקיקה ולתיקוני חקיקה.
120. לצורך הגשמת היעדים, גובשה תוכנית עבודה מפורטת לשנת 2014, הכוללת הן את יעדי הזהב והן יעדים מרכזיים נוספים אותם הציבה לעצמה הסנגוריה הצבאית.